

Секція 2

НОВІТНІ ФОРМИ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДУХОВНО-МИСТЕЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

Ярослава ТОПОРІВСЬКА,
кандидат педагогічних наук, доцент,
декан факультету мистецтв
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна
toporivochka@gmail.com

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ДУХОВНО-МИСТЕЦЬКОЇ СПАДЩИНИ

Анотація. У статті висвітлено роль цифрових технологій як ефективного інструменту збереження та популяризації духовно-мистецької спадщини в умовах сучасного інформаційного суспільства. Проаналізовано переваги застосування цифровізації у галузі культури, зокрема створення цифрових архівів, онлайн-бібліотек, віртуальних музеїв та інтерактивних платформ.

Ключові слова: духовно-мистецька спадщина, цифрові технології, віртуальні музеї, популяризація культури, цифрові архіви, збереження спадщини.

Сучасний етап розвитку інформаційних технологій відкриває нові горизонти для збереження та популяризації культурної і духовної спадщини людства. Цифрові технології стали потужним інструментом для збереження багатства історичних, мистецьких та духовних традицій. У сучасному глобалізованому світі цифровізація стала надійним способом охорони і передачі культурних цінностей наступним поколінням.

Цифрові архіви, бібліотеки, музеї, а також сучасні методи віртуалізації пам'яток та творів мистецтва дозволяють не лише зберегти унікальні артефакти, але й надають доступ до них широкому колу осіб, зокрема через Інтернет. Особливо важливим є використання цифрових технологій для збереження рідкісних рукописів, архівних документів, музичних творів, а також для популяризації національної духовної та мистецької спадщини на міжнародному рівні.

Процес цифровізації культурної спадщини України, зокрема духовно-мистецької, є важливою складовою національної культурної політики. Поряд із

збереженням документальної та архітектурної спадщини, необхідно враховувати інструменти популяризації, які дозволяють ефективно представити культурну спадщину на світовій арені, створюючи таким чином платформу для діалогу між культурами.

Метою статті є дослідження ролі цифрових технологій у збереженні та популяризації духовно-мистецької спадщини, а також аналіз існуючих практик, інструментів і платформ, що використовуються для цієї мети в Україні та світі.

Проблему впливу цифрових технологій на збереження та популяризацію духовно-мистецької спадщини досліджує низка вітчизняних науковців. Зокрема, науковці Коцюбівська К., Тимошенко О. та Василевський А. у своїй статті «Інструменти штучного інтелекту для збереження та популяризації культурної спадщини» аналізують можливості використання сучасних цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту, у галузі охорони культурних пам'яток та надання доступу до них через цифрові платформи. Їхні дослідження фокусуються на ролі новітніх технологій у музеях, архівах і бібліотеках, а також на їхньому впливі на глобалізацію культурної спадщини [3].

Шевченко М. у своїх працях, зокрема в статті «Цифрові технології в музеях і архівах України: стан і перспективи розвитку», аналізує сучасні тенденції цифровізації культурної спадщини в Україні, визначаючи основні проблеми та можливості для подальшого розвитку цієї сфери. Його дослідження також підкреслюють важливість інтеграції цифрових технологій у музейну та архівну справу, що дозволяє значно покращити доступ до унікальних культурних об'єктів [8].

Оцифровка культурних артефактів дозволяє створювати детальні та високоякісні цифрові версії творів мистецтва, архівних документів та інших об'єктів культурної спадщини. Це сприяє їхньому збереженню і забезпечує доступ до них для науковців та широкої аудиторії, навіть якщо оригінали пошкоджуються або втрачаються.

Одним із яскравих прикладів застосування цифрових технологій для збереження та популяризації української культури та мистецтва є проєкт «Україна поруч». Його метою є створення цифрових архівів, які включають оцифровані версії нотних архівів, літературних творів та інших культурних цінностей. Це дозволяє забезпечити доступ до української культурної спадщини для дослідників, музикантів і широкої публіки, як в Україні, так і за її межами [6].

Електронні бібліотеки виконують важливу роль у процесах збереження та популяризації культурних цінностей. Зокрема, Національна цифрова бібліотека України містить оцифровані документи, старовинні книги, мистецькі твори та інші культурні матеріали, що сприяють збереженню національної спадщини. Європейська електронна бібліотека Europeana – ініціатива, до якої приєдналася Україна, об'єднує оцифровані колекції з найбільших європейських музеїв, бібліотек та архівів, надаючи глобальний доступ до культурних цінностей Європи [9].

Окрім книг та документів, цифрові архіви відіграють важливу роль у збереженні мистецьких і музичних творів. Наприклад, електронні архіви нотних записів дозволяють зберігати та відтворювати рідкісні музичні композиції. В Україні важливу роль у цьому відіграє Національна бібліотека України імені

В. І. Вернадського, яка містить велику кількість оцифрованих нотних видань. Багато музеїв України оцифровують свої експонати та роблять їх доступними онлайн. Наприклад, Музей Ханенків у Києві пропонує віртуальні виставки своїх найцінніших експонатів [4].

Попри значні досягнення у процесі цифровізації культурної спадщини, Україна стикається з кількома важливими проблемами. Однією з основних є потреба у розробці єдиних стандартів для оцифрування культурних об'єктів, що дозволить забезпечити їх високоякісне збереження та уніфікований доступ до них. Крім того, важливим завданням є забезпечення фінансування для таких проєктів, оскільки без належних фінансових ресурсів неможливо реалізувати масштабні ініціативи з цифровізації культурних пам'яток.

Цифрові технології відкривають нові горизонти для збереження та популяризації духовно-мистецької спадщини. Вони не лише забезпечують збереження культурних цінностей, але й роблять їх доступними для широкої аудиторії, сприяючи таким чином збереженню національної ідентичності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горбул Т. О. Культурна спадщина в умовах розвитку сучасної цифрової культури. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. *Напрямок «Культурологія»*. 2022. № 43. С. 57–58. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi43.580>
2. Горбул Т. О. Репрезентація культурної спадщини України в сучасному цифровому вимірі. Пам'ятки писемності та культури: вивчення, збереження, популяризація : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з між- нар. участю до 100-річчя Музею книги відділу рідкісних видань та рукописів Одес. нац. наук. б-ки, Одеса, 6–7 груд. 2022 р. / упоряд. Г. М. Шпак ; відп. ред. Арюпіна Л. В. ; пер. з англ.: А. Р. Коцюруб, Н. М. Дибя; ред.: Н. Г. Майданюк, І. С. Шелестович. Одеса, 2023. С. 249–251.
3. Коцюбівська К., Тимошенко, О., Василевський А. Інструменти штучного інтелекту для збереження та популяризації культурної спадщини. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*, 2024. Т. 7 № 2. С. 275–282. URI: <https://doi.org/10.31866/2617-796X.7.2.2024.317736>.
4. Музей Ханенків. URI: <https://khanenko.museum/> (дата звернення: 15.02.2025).
5. Остапенко С. О. Цифровізація культурної спадщини України: проблеми та перспективи. *Вісник Національної академії мистецтв України*, 2021. С. 24–34.
6. Проєкт SUCHO (Saving Ukrainian Cultural Heritage Online. URI: <https://www.sucho.org/> (дата звернення: 17.02.2025).
7. Україна поруч. URI: <https://artsandculture.google.com/project/ukraine> (дата звернення: 15.02.2025).
8. Шевченко М. А. Цифрові технології в музеях і архівах України: стан і перспективи розвитку. *Архіви та музеї*, 2023. URI: <https://www.archives.gov.ua/> (дата звернення: 12.02.2025).
9. Europeana: Digital Platform for Cultural Heritage. URI: <https://www.europeana.eu/> (дата звернення: 20.02.2025).